

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Iudicium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

est... quod non amplius quam... per totum visu legabant quod non amplius quam... quod non amplius quam...

tis A postoli mundi climata circuibant hic ad Orientem ille ad Occidentem, hic ad Arcton, ille ad Meridiem, nauigantes interdum raro, id quidem, neq; aliter, quam cogente locoru situ, sed quem precor equitem legis praeter vnum ex omnibus Ioannem? neq; id amplius quam semel, idq; perexiguo viz spatio, dum quod Clemens scripsit & Ecclesiastica habet historia ad recuperandam perditam adolescentis animam pia illum festinatio perurgeret, quomodo autem equitarent, quorum dominus pedesibat? Vix a seillum semel quidem ille mox in cruce ascenditur usq; ascendit. Quod si sanctitate inaccessibili, haec exempla te praegravant. Ad Romanae regiones, quae orbem terrarum subegere, magna ex parte pedestres fuisse noiscuntur, in quibus non solum atq; arma suis pedibus portabat, sed multorum panem ac viaticum dierum, vallum quoq; quo in finibus hostium castra in dies circumspicere nocturnis ab insulibus tegerentur. Vnde eleganter Cicero noster, quodam loco de militibus Romanis, gens cum fortibus, caeterarum gentium arma non impedimentum, sed quasi vestimentum esse dixisset, hoc praecipuum illis dedit, vt diceret Romanis solis arma non vestem esse, sed vt humeros ac lacertos. At cum eas quas dicebam militares iacinas subissent, totum demum videri sibi esse vestitus, neu quis moderni sermonis consuetudine labi possit, militum appellatione pedes accipi, eosq; accipi, eosq; ab equitibus quamuis vterq; militet, hoc tamen nomine solitos multis Romanae historiae locis aduerte re est. Proinde magnum tibi lenimen, ac solatium laboris harum recordatio praestare potest, non inermi tantum ac vacuo, & duro licet, tuto tamen calle pergenti, sed armato etiam atq; onusto, & periculoso, tramite pediatu. Si quidem nihil ad tolerantiam asperarum reru efficacius quam cogitare eadem multos fortibus animis fuisse perpeilos, videri enim generosum spiritum non posse vnum, quod innumerales potuere, quae cogitatio non in laboribus modo qui difficiliter, sed in his quoq; qui miserim videntur cruciari, in doloribus, corporeis maxime in ipsa demum morte profuerit. D. Longum egero durumq; iter pedibus molitus ago. R. Nihil aeque durum iter lenit, molitumq; animum feremat. vt nobiles ac firmas cure, quae nisi bonis ac doctis viris peccus in colere, viaq; omnes comitati neciunt. His si grata iocietas amici leni, & eloquentis accesserit, non tantum leue iterq; sed & breue videbitur. Multos iucunda confabulatio sic affecit, vt & vitae duritiam non sentirent, & de breuitate longi licet itineris, querentur neq; iussit, sed vectos esse credentes. Est & illud enim inter mimos Publus nocturnum, Comes tacundus in via pro vehiculo est.

POETICAE SENTENTIAE.

Vergil. de litera Pythagorae. Litera Pythagora discrimine est a bicorni, Hanc ut a spectem praefere Sidetur. Nam via virtutis dextrum petit ardua callem, Dispositumque aditum primum spectantibus offert: Neque enim praebet seculis in serice summo. Mille gemitat iter via lata, sed vltima meta Praecipit capiti, voluitque per ardua saxa, Quaeque enim duro; casus virtutis amore Vixit, ille sibi laudemque decique paratit: At qui desultum luxuriamque sequitur inertem: Dum saepe oppositis incauta mente labores, Tarpis iniquae simul miserabile transiget auum.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

De duobus itineribus, Dial. XXXII. Francisci Terracha. DOL.

Durum iter pedibus meis ago. R. Quid tu igitur alienis malles, quae non tuis manibus operari: neq; alienis oculis videre, neq; alienis auribus audire, neq; alieno palato degustare neq; alieno pedibus ambulare delectet alienis? D. Pedites eo R. An vero in itinere meo inuicem eques an exibus? quid per mundum ire, nisi perperam dolo? O principium humile! & o finis humilior! quam futurum iter vtrumq; sunt media, & in breui cursu, quanta profertur in itinere: nec vnde certe, nec quo pergitis, meminitis. D. Itaque cogor pedes agere, R. Cogi quidem durum fateor, sed patienter, patientia, & dolor necessitatis pondus non cogit fac sponere quod cogaris. Vis ut iter longum breue iter velle, pedes ambulo R. An infans pariter vnum ob quadripedem, cuius vsum nescis, quam diu tibi non concesserit, naturae munus obliuisci, quod multi faciunt, quos vilius atq; intracabilis, & caduci equi fiducia deducit perperam, hoc est pedes inuitiles, equos multos. D. Longum iter pedes ambulo, nemo te transtulerit, nemo morabitur, nemo circumducere, non irascere, non pascere, non aut tergemur, non aut arcentem pedis vngulam, & tractare digitus ancipites claudas, semperque sollicitus quid beata perugit cum vicinis agat, non tibi longum iter ago. R. Calceatus forsitan. Sancti autem patris pedibus delecta iustitiam, vnum Dei omnipotentis

iter in aegina qui noctu fero faciunt, damnantur. Plat. in Cratyllo. Itineris Deam geminam esse scito, iudicatricem scilicet & seruatricem, & illam esse lucem sub nomine Lunae, hanc vero sub Dianae nomine fidem: & quicquid casu quodam alienum itinere repperit, Deo esse dicendum; vt cognoscas fortunam prosperam esse ad Dei prouidentiam referendam. Sic in Plat. de legibus dialog. 10.

Iter longius esse videtur, cum ignari quantum sit ambulamus quam cum gnari, si modo caetera res pares adint: quia noile quantum sit, non nisi noile eius numerum est, remq; non determinatam pluris quam determinatam esse necesse est. Ergo quemadmodum si nostri quantum sit, finitum id esse necesse est, sic etiam si ignotas, quasi reciprocetur, animus cauillatus oberrat, infinitumq; id esse videtur, quod finitum est. Arist. probl. sec. 5. tex. 25.

Iudex. Iudicium.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Iudex Graece κριτής, & κριτής, iudico dicitur. Venitq; à iudicio, quasi ius dico: & iudicatio, quae est iusti iudicium, sic Arist. h. 1. Polit. hinc etiam iudicium, qui est actus iudicis, in quantum iudex est, id est, in quantum est ius dicens, ideo est actus iustitiae, id est, executio iustitiae, secundum B. Thom. secund. secund. quae. 60. artic. 1. Iudex est vir bonus, iurisdicendi, & aequitatis peritus, ad id id muneris publica auctoritate vocatus. Claudius Cantimacula de officio iudicis. l. 9. qua auctoritate natus iudex. ibid. c. 5. Quod & quae sint iudicium species. h. 2. c. 2. Ordinarius iudex est, qui iurisdictionem iure suo, non alieno beneficio habet. Vel ex sententia Iuliani & Papiniani, is dicitur, qui natiuam, non datiuam modo, iurisdictionem habet: hoc est, qui eam iure magistratus, non mandato speciali obtinet. Vel vocatur ordinarius, apud quem legis actio est: ex definitione Molestini & Valeriani verbis. Ordinarius omnium non aequalis est natura, potestas, aut iurisdicatio: quidam enim maius, quidam minus imperium, aut etiam simplicem habet iurisdictionem. Iudex delegatus est is, qui iurisdictionem non suo iure, sed alieno beneficio habet. Horum quidem alii a fortuna, seu culmine imperiali dati, simplici alii appellatione principis delegati, quidam

Iudicium verum iudicare. Zach. 7.
Iudicium iudicium pacis iudicate in portis vestris.
Iudicium coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis eius, ut haec
Iudicium sine praedicatione, nihil faciens in alteram partem declinat.

¶ PATRUM SENTENTIAE.

Nobile iudicare. Hoc loco nihil aliud nobis praecipit existimo, nisi
iudicare, quod dubium est quo animo fiant, in meliorem partem
percepturum. Quod enim scriptum est, a fructibus eorum cognoscet
eos, de manifestis dictum est, quae non possunt bono modo
fieri. Sunt quaedam facta media, quae ignovimus, quo animo fiant,
aut in bono & malo fieri possint, de quibus temerarium iudicium
nonne ut condemnemus. August. de sermone Domini in mon-

tem. 7.
Duo sunt, in quibus temerarium iudicium cavere debemus:
Incertum est, quo animo quid factum sit: vel incertum est
si factum sit, qui nunc bonus vel malus appareat. idem ibid.

Temeraria iudicis plerumque est calamitas innocentis. idem de
Duo. 16.
Magis iudicem pudor eorum, excitat autem pertinacia dene-

que. Ambros. de Cain & Abel.
Iudicium & iustitiam, in iudicio non contempni pauperem,
oppressi viduam, personam diuitis non recepi, in omnibus o-

mnibus misericordiam referuavi. Iulian. 118.
Iudicis non est, sine accusatore damnare: quia Dominus Iudam,
accusante fure, cum non esset accusatus, minime abiecit. In 2. ad
Corinthios. 6.

Abdicam te a personis omnium redde in iudicio, ac propter iu-

dicium in iudicio pauperem defendas, nec propter gratiam diuiti
obsecres ad iustitiam, aut, si non potes facere, cognitionem respice
solum. Hieron. in epist. ad Dan.

Debet quilibet proprias virtutes pendere, & pro qualitate
meriti curam aliorum suscipere, ne dum delectatur loco gloriae, si-

bi obdit auctor vitium, & qui grauat pondere suarum, velit fieri
Iudex alienarum culpatum. Durum enim est, ut qui nescit tenere
pondera sua, iudex fiat alienis. Greg. in Eccl. 7. in glo.

Quis meriti sunt in Ecclesia, & nullis magnorum virtu-

tutum, ipsi de terrenis negotiis dicent: quatenus quos ma-

gnosque necesse bona, minoram supplicent, quos Apollolus contem-

ptu committit, & tamen sapientes vocat, quom dicit sectaria iu-

dicant, quibus contemptibiles illos constituit ad iudicandum.

Greg. 1. par.
Iudicari digne de subditis nequeunt, qui in subditorum causis
non solum vel gratiam sequuntur, in mor.

Non querere fieri iudex, nisi valeas virtute irumpere iniquita-

tem. Greg. in Hom.
Iudicari veniam dare non potest, quia voluntati feruit ali-

quod. Deus autem potest, quia est suae dispensator ac iudex. Lactan.

Deo.
Quis faceret de multis iudicis, qui ipsas quoque iustitias iudi-

cas, qui quoque merita recitabit? Veniet inquam, veniet domi-

nicus, qui plus valeat pura corda, quam astuta verba: con-

temeritas, quam mirabilia plena: ibi iudex non fallatur verbis,
sed dicitur donis. Bern. in epist.

Quam accretur pauperes a pravis iudicibus, quam a crucif-

iculis. Nullus enim pro doto tam cupidus in alienis, quam
in suis. Iulian. de sum. bono lib. 3.

Sapienter iudices prauis, cupiditas causa, aut differunt, aut peruer-

temeritatem, non sunt cepra partium negotia, quodque mar-

chitorem qui caussimur exhauriant. ibid.
Quando enim iudicant, non causam, sed dicta considerant: & si
iniquitates sunt in discussione causarum, sic in eorum damno
iudicant. ibid.

Quae iudicant, & primum inde remunerationis expectat,
quod in Deo perpetrat, quia iustitiam, quam gratis impartiri
voluit, accipere pecuniae vendit. ibid.

Quatuor modis iudicium humanum peruertitur: timore, cu-

piditate, odio, amore. A dexteris erunt peccata occurrentia, a si-

nistris sinistra demonia, subter horrendum chaos inferni, desuper
causae, foris mundus ardens, intus conscientia vrens, ibi vix
sine peccato. Heu miser peccator sic deprehensus, quo fugies?
Infernum, & ibi miser peccator sic deprehensus, quo fugies?
Infernum, & ibi miser peccator sic deprehensus, quo fugies?
Infernum, & ibi miser peccator sic deprehensus, quo fugies?

Autel. de similitudine.
Iudex dolosum non tantum in mensuratione tenetur. Qui enim
causam pauperis, aliter potest, aliter sodalis, aliter audit
causam, ita ut vixque librat iniqua. Sed & is, qui sua bene gesta
causam quam proximorum: & sua errata iudicat leuiora stateran-

tem, ipse autem digito suo non vult tangere ea: etiam ille, qui
causam in publico, & male agere occulto, pro iniquitate librat
causam, quae non abitur a Domino, & qui sinceriter agit in omni-

bus, & actioni congruit. Beda 1. 2. super illud. Proverb. Sintera
non habeo Zalcum mirabilem iustitiae rigidum custodem,

qui cum civitati Locrensum, cui praerat, lege lata caussisset, ut qui
adulterium commisisset, exoculareretur omni miseratione postha-
bita, deprehensus in hoc crimine filio eius adolescente praecipit, ut
viroque lumine priuaretur. Cumque plebs civium submissis
precibus rogaret, indulta ob gratiam principis flagiti venia, ad
deliberandum paululum spaci captans, sibi & filio vnum oculum
districte iudex effodit, primum patrem & feueram iudicem decla-
mando. Egit itaque censura mirabili, ut sibi & filio videndi vsus
supereffet, & in vltionem flagitii duo lumen, ut decreuerat, exca-
rentur. Ita deditum supplicii modum legi reddidit, ac mirabili
temperamento se in misericordem patrem & iustum legisla-
torum partitus est. ibid.

Tandiu iudex dicitur, quandiu & iustus putatur: quia nomen
quod ab aequitate sumitur, per superbiam non tenetur. Cassiod. in
epist.

Professionem constat esse iustitiae, legum peritos iudices ordi-
nare, quia non facile erroris vitio sordescit, quem doctrina purga-
uit. Cassiod.

Non est hesitationis metus, nihil adeo gloriose lucet in iudice,
sicut anare, & exhibere iustitiam, sine omni acceptione personae.
Telle enim Cicerone proverbiale dicitur: Exiit personam iu-
dicis, quisquis amicum induit. A iustis, cui iudex obsequitur, si-
nistram dicit vel amoris dextram nescit. Nam talis debet esse iuris
minister, ut in eius manu nullius auctoritate personae titubet, aut
vacillet libra iustitiae. Per. Raut. in quadam epist.

Officium officialium est hodie iura confundere, lites suscitare,
transactiones rescindere, dilaciones innectere, lupprimere verita-
tem, fouere mendacium, quae sunt sequi, aequitatem vendere, in-
hiare ad actionibus, versutia, concinnare. Per. Blesfen.

¶ SENTENTIAE POETICAE.

Antholog. Sacri. Iacobi Billii.

De Dei iudicio, ac misericordia.

In geminis Christi pedibus considere quom qua
Est opus: vixit namque iustus esse queat.
Sperem mihi iudicis pes solus discit omnem:
Pes venia solus pectora lenia facit.
Ergo de iudice ne mens fecerit laborer,
Vel mihi mens nimis fracta timore cadat:
Hoc mihi da quae genitor sanctissime, cantem
Semper tui & semiam, iudiciumque tibi.

Ibidem.

Iudicium humanum, quod falli sepe necesse est
Non semper recipit regula iustitiae.
At Dominus cunctis aequa est, veraxque potestas,
Aspectum cuius nulla remota latens.
Talis laudatur iudex, timeatur, ametur,
Qui vere iustas permanet atque bonas:
Adversos reuocans, conuersi cuncta remittens,
Atque malis veniam dando, bonos faciens.
Non ergo audacter mens veri nescia culper,
Quod placuit summi iudicis ut berro:
Sed subdat sese iusto ignem antea regem,
Qui nunquam, quae sunt non bonas, velle potest.

Ibidem.

Cum datur in iusto peccandi optata potestas,
Ut mala mens praece, quod cupit, efficiat:
Ira Dei magna est, qua multos sic quoque punit,
Ut quibus exultant criminibus per cantem.
Crescit enim occulte cum longo pane reatu,
Auribus illucis simul obliuiscit.
Et magis errant, ne parcaut flagra, timendum est,
Quam, ne non fiat, quod voluisse nocet.

Sen. Med.

Qui statuerit aliquid parre inaudita alteri,
Aequum licet stat veris, haud aequus est.

Hor. 4. Carm.

Vindex atare fraudis & abstinenti
Ducuntis ad se cuncta pecunis,
Consulque non vnus anni.
Sed quoties bonus, atque fidus
Iudex honestum praetulit viri, &
Resecit alto dona nocentium
Vultu & per obstantes cateruas
Explicuit sua vincto arma.

Quid. i. Trist. i.

Iudicis officium est, ut res, ita tempor a rerum
Quarere quae sita tempore tuis erit.

Quid. i. Amor. 10.

Non bene selecti iudicis arca patet,
Petronius.

Ergo iudicium nihil est, nisi publica merces,
Atque, aequus, in causa qui sedet, empra probat.

Hor. 2. Sermon. 2.

Dicam si posero, male verum examinat omni
L L L Corruptum

Corruptus iudex.

Ter. Phor. 1. 5. An quisquam iudex est, qui possit nocere Tuo iusto, sibi tute verbum non respondeas? Terent. Heaut. Tu es iudex, ne quid accusandus sis vide. Senec. in Herc. fur. Iudex futurus sanguine humano abstine. Quicumq; regnas, scelera taxantur modo Maiore nostra.

Idem Traged. 7. Si iudicas, cognosco: si regnas iube. Phocildes. Πάρι δίκαια γίνου, μηδ' ἐκείνῳ γένοιτο ἔλεον. Omnibus iusta tribue, neq; iudicium q; gratiam tribuas. Μηδ' ἄνθρωπον ποιοῦντο. Noli iudicare faciem. Ἦν ἐὼ κἀνάς δίκαιος, οἱ δὲ δὲ μὴ τῶν ἄλλων δίκαιος. Si tu male iudicaueris, te Deus deinde iudicabit. Μηδ' ἔπειτα γένοιτο δ' ἀδικίας, πῶς οὐκ ἴσως. Nunquam iudicium facere imperites viros permittos. Cleobulus.

Tu d' ἴκονα γένοιτο. Iuste iudica. Menander. Κατὰ γένει δὲ τῶν κατὰ γένει οὐκ. Accusare non licet Ἐ iudicare simul. Ἀντίθετον μὴ κἀνάς γ' ἔνδον. Iudex aminat sum ne punitas ullum.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Iudicium iusti ac iniusti diiudicatio est. lib. 5. Ethic. 6. 6. Frustra iudicia fiunt, de rebus iustis, nisi ad finem perducantur. Ita si sublatis iudiciis nulla hominum inter ipsos communio esse potest: nec erit quidem, si nemo quod iudicatum fuerit exequatur. Lib. 6. de Republ. 3. 8.

Si quis imprudens & ignarus iudicium tulit, non facit ex iure legitimum iniuriam: nec sic illud iniquum iudicium, quamquam sit tanquam iniquum. lib. 5. Ethic. 6. 9.

Si sciens & prudens aliquis iudicium iniquum interposuit, iniustus habendus est, quod ad eum peruenerit, plus gratiae vel vindictae. ibidem.

Litigantis nihil est nisi ostendere, quia res est, vel non est, vel quia facta est, aut quia non facta est, utrum autem sit iusta vel iniusta, oportet ipsum iudicem cognoscere & non dicere à litigantibus. Arist. lib. Rhet.

Iudex est qui in ciuilibus concertationibus inquisita iudicat. idem lib. 7. Ethic.

Nemo eligitiuuenes iudices aut duces: quia non constat eos prudentes esse, sed eligit ad fortitudinem. idem lib. 3. Top.

Amor, & odium, & proprium commodum, saepe faciunt iudicem non cognoscere verum. idem lib. 1. Rhet.

Apud me tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere. Herod. lib. 7.

Nisi diuersae inter se sententiae dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quae dicta est vi: at quum plures dictae sunt, licet tanquam aurum deligere: quod per se discerni quum nequeat, comparatum cum altero discerni potest. idem, eod. lib.

De iniusto iudicio, DIAL. LXVI, Francisci Petrarcha.

DOL.

Iniusto iudicio damnatus sum. R. Vnius iudicis aut paucorum voce testium damnatus, populi vocibus, aut tacito iudicio, quod que est melius conscientia ipsa tua, quodque est optimum diuina conscientia absolendus. Si quidem ad tribunal aeternum iusti iudicis prouocatio salua est. Solet is perperam iudicata rescindere. D. Iniuste iudicor. R. Vt iniustitia iniustos, sic iniustitia iustos premit. Vbi igitur iniusta damnatio, ibi iustus est reus. Nemo autem est tam demens, nisi infaniam, vt hae peruerti sequere iniusto iudicio premi velit. Nemo tam pauidus, nisi sit pessimus, vt non potius damnari eligat iniusto iudicio, quam absolui. Tanto enim id fatius, quanto est melior, oppressa iusticia, quam imperiosa nequitia, quandoq; est optabilior mens bona, propitia fortuna, quamuis illa laboribus, hae delictis affluat. Plus dicam, tanto est melius iuste etiam damnari, quam iniuste absolui: Quanto est peius impunitum quam punitum crimen, in hoc enim sceleri iuncta iusticia est. Malo quidem magno, bonum ingens. In illo autem scelus, & impunitas: quae nescio, an sceleris opem tantumlibet damni, infamiae, supplicii, nullo salce curabitur, & viribus suis, & multo maxime celestis ope consistet. Erunt praeterea, quorum sese paribus soletur euentibus, haud spernendi comites. Roma Furus Camillus, ac Lucretius.

Salinator, Athenis Aristides atque Melchides, amantissimum quidem (quod miseris) Cicero & Socrates, ante hunc publico Claudio similem fieri malis: atque horum, ut primus, & in sua vrbē clarissimus, sed iudicio damnatus, exilium, vel in carcerem, vel in mortem actus. Illi vero violentiarumque religionum, concordibus omnium, tenentis absolutus est, quisquam ne adeo falsum iudicium, qui non illius absolutioni Cicero's hostis sui demeritum, quae exilium anteponat? Sed humana haec arguitur, atque eius electissimam tanti vestigium haerentem dicitur, postea sequuti sunt, tanta innocentia, tantumque innocentiam iudicari turbis incursum, ac scopulis innocentiam iudicio offendor. R. Est qui iudicet, in quo iudicium patientibus, quique ait. Mea est vltio de opere, magni ibi habitant vltiores. Nullus velum, quam conscientiae. D. Iniusto iudicio iustus sum. Iuris bene vti, as non vltima est, qua iustitiam laepe iudicis aliena, cum sua cuique semper nocet, prolixi enim Xantippae coniugi Socrates moriens respondit lamentanti, quod is innocens moreretur. Atque miserabilis quam nocentem. Hic enim solum iustitiam, illic, & causa supplicii. D. Iniusto populi iudicio, R. Expectas vt populus in te rectum videat, quod in alio vnquam vidit. Magnum tunc innocentiae argumētum, à nocentibus condemnari. D. Populus immemorem nat. R. Idem hercle non immerito, sed merito in meritum Camillum, de quo nunc loquebar, & Lutatium Scipionem Africanum, alioque Corneliosum iudicis agitatos, ad voluntarium coegit auxilium. Innocens condemnor. R. Et regum plerumque sententiae; sed vindictae sunt, quibus liberis verbum, regias emiserit, cuiusque in interitu libertatis fuerit, is lae reus est, & maiestas. D. Sed condemnor. R. Iniusto iudice nullum venenosius est animal, & in se dolent quidem homines, non querunt. Fecit enim quod suum erat, quamuis non quod placitum patris dices erant, qui eos etiam de quibus dixi Socrates, Clodium absoluerunt, quorum vtrum esset innocens, rest. Proinde in populus, aut sub regibus, arguere propositum animo esse debet, aspectu quilibet de iudice, si veniant, non desinet, & cum venient.

Si spectare & querere velitis, qua tandem re, & quomodo dicunt, semper potentes sint & omnium ciuium dominati, siue mille sint, siue quotquot ciuitas constituta, id non eo fieri, quod soli ex caeteris ciuibus armis impioribus optimis & fortissimis praediti sint iudices, & fortissimi, aut re vlla simili, sed quod legibus valent. Idem Midiam.

Oportet vos ipsa veritate ex accusatione & delatione gnita, ita tum sententiam ferre & pro dis: legibus, ut ipsi. Ex ora, contra Diaram.

Leges spectandae sunt, iudices: nam iuxta ea reprobatur esse iuratis, & videre, quanto maiori supplicio esse vulgo censent, quia sua voluntate, & per communitatem admittunt, quam alios, qui causa & imprudenter orat. contra Midiam.

Quae iusta cognouistis, hae custodite & meminerite, quae decreueritis, vt iustam, & religionem sententiam, ut sua uidentes feratis. Ex ora, ad Lepin.

Illos iurare oportet, iudices, qui legum vocem referunt, & vestram hanc quae in foro iudiciali eduntur, sententiam affectis, non sceleratis ac iniuriis opem latant. Ex ora, contra Phenon.

Quicumque neq; inimicitia, neq; beneuolentia, neq; quae causa ductus, nullam aduersus ea quae nouit, neque pie sancteq; facit. Ex ora, contra Aristocratem.

Quo exactius quae gesta sunt intellexeris, eo iudiciorum de eis feretis sententiam. Ex ora, contra Aristocratem.

Centeno neq; legum, neq; stipulationis & cautionis iudicem esse vllam, nisi qui pecunias accipit, vt, ad quod hocq; pacto duorum alterum sit, aut vos tamen, qui non pactus est, veretur. Ex ora, contra Dium.

Magna est iniuriis & sceleratis omnibus pars, & in ania morum vestrorum lenitas & mansuetudo. Ex ora, contra Midiam.

Eum qui leges & reip. administrationem sibi curat, vt velut nunc iste, & si nihil aliud, hoc certe habere oportet, lere, ac iudicem de re, latari, quibus populus, & reip. administranda reipub. aduersationum parte dicit.

Ab his omnibus ea possulo, quæ etiam non petentibus impar-
 tum est, ut nullam gratiam, nullumque hominem pluris
 habeo, quam æquitatem & iustitiam. *Ex oratione de falsa*
idem.
 Iudex est is, quem non minus bene de nobis existimate, quam
 de eadem nos iudicare velimus. *Cic. pro Ros. Com.*
 Semper iniquus est iudex, qui aut invidet, aut fauet, debetque
 in medio imbecillis esse invidia. *Pro Plane.*
 Abdicantur nonnquam iudices ab institutis suis magnitu-
 dine precant. *Ad. 6. in Ver.*
 Regentes diuitias, iudiciorum religionem veritatemque; solent per-
 gressæ. *Idem in Ver.*
 Pueri dicantur homines, aut amore, aut cupiditate, aut iracundia
 dolore, aut lætitia, aut spe, aut timore, aut errore, aut aliqua per-
 sonæ mentis, quam veritate, aut præscripto, aut iuris norma ali-
 quæ iudici formula, aut legibus. *2. de Orat.*
 Illi iudicant iudicis, meminisse se hominem, cogitare sibi tan-
 tum esse permittunt, quantum commissum sit & creditum. Et non
 sibi soli potestatem esse datam, verumetiam fidem habitam
 meminisse posse quem oderit, absolueri: quem non oderit,
 moderari: & semper non quæ velit ipse, sed quæ lex & religio
 exigat. Animaduertere, quæ lege reus ceteris, de quo reo
 agatur, quæ res in questione versetur. Cum hæc sunt videnda:
 non illud est hominis magni iudicis, atque sapientiam habere in con-
 sideratione fidei, religionem, æquitatem libidinem autem & in-
 solentiam, memum, cupiditates omnes amouere: maximi æstimare
 conscientiam mentis suæ, quam à diis immortalibus accepimus,
 quæ à nobis diuelli non potest. *Pro Cluent.*
 Cum iudici dicenda sententia est, meminerit se Deum habere
 in oculis, id est mentem suam, quam nihil homini dedit ipse Deus di-
 uinitus. *Idem.*
 Et iudicis in hoc, vt non solum quid possit, sed etiam
 quid debeat, ponderet: nec quantum sibi permittit, meminerit,
 sed quantum tenentis committit sit. *Pro Rabir. Posth.*
 Laborant debent iudices non modo quid dicant pro testimo-
 nio, sed etiam quibus verbis utantur, ne quid minus moderate po-
 possint, ne quod ab aliqua cupiditate prolapsum verbum esse videat-
 ur. Vnde autem laborare, ne qua significari possit suspicio cupi-
 ditatis, vt cum prodeunt, exultantque sit quædam tacita de illis
 conscientia: & cum discedant, ea diligenter conseruata
 in memoria deantur. *Pro Furi.*
 Non contra Rem publicam, neque contra iustitiam ac fi-
 dem, amici causa vir bonus facit, ne si iudex quidem erit de ipso
 accipit enim personam amici, cum induit iudicis. Nam si o-
 mnes hinc sunt, quæ amici velint, non amicis tales, sed con-
 trarios oportet esse. *Idem.*
 Iudex semper est verum sequi. *2. Offic.*
 Iudex iudicis, parus ex rebus coniecturam facere vniuersi ius-
 tæ & cupiditatis & incontinentiæ. *9. in Ver.*
 Iudex bonus nemo esse potest, qui suspitione certa non moue-
 rit. *Idem.*
 Socratem sequi, calumniatoris est: boni vero iudicis volunta-
 tem iustitiamque defendere. Quæ lex enim, quod
 iudicium, quod magistratus edictum, non infirmari aut
 non potest, si ad verba delictæ voluerimus, consilium autem
 non, quæ scripturæ, & rationem, & auctoritatem relinquamus?
 Non enim ea verba pendet ius, sed verba feruntur hominum con-
 silia & auctoritates: nec verba veniunt in iudicium, sed ea res,
 quæ causis verbis in leges coniecta sunt. *Pro Cecinna.*
 Dubium non est quin omnes omnium pecunie possit sint in eo-
 rum possessione qui iudicia dant, & eorum qui iudicant, quum ne-
 quum nullum possit ad eas, nemo fundum, nemo bona patriæ
 habere, cum ad iudicandum detur iudex nequam & leuis, qui de
 iudicibus. *Idem in Ver.*
 Quam porro subtilem Anacharsis leges arancorum telis com-
 parat, nam vt illis infirmiora animalia retineri, valentiora trans-
 ferri, ita his humiles & pauperes constringi, diuites & potentes
 liberari. *Idem in Ver.*
 Malum me vel vos fallit opinio iudicis, si vllam causam ita e-
 gredere deservi in forum posse putatis, cui nulla mendacii vela-
 menta contingant. *Quintil. de Declam. 19.*
 Non ad inlar barbaricæ veritatis, & tyrannicæ impoten-
 tiæ, damnari debet aliquis inauditus, & in pace placida tam di-
 uitiis. *Idem.*
 Iudicium Egyptiorum primarius circa collum imaginem ex
 pueri gemma confectam gestabat quæ vocabatur Veritas. Ego
 circumferre non tam in lapide sculptam aut expressam veritatem
 pecuniam. *Helicon. var. hist. 1. 14. c. 34.*
 Iudex non debet dare, neque accipere. *Ælii Spartiani. in Descen-
 sione Nyræ.*
 Equus nocens potest esse iudicium, si negare succerit? Equus
 nocens esse potest, si accusasse fuerit? *Anna. Marcell. lib. 18.*
 Iudicium leui & considerati illud est proprium, vt quum ledere

potest, ignoscendi querat causas, non ledendi occasiones. *Idem*
libro 19.
 De via & spiritu hominis, qui pars mundi est, & animantium
 numerum complet, laturum sententiam, diu multum que cuncta-
 ti oportet, nec præcipiti studio, vbi irrevocabile factum est, agita-
 ri. *Idem, lib. 29.*
 Omnes hoc natura comparatum habent, vt ex suis rebus dome-
 sticis iudicium faciant de iis quæ aliis dicuntur, & quod credibile
 est, non credendum existimant. *Dion. Halic. lib. 5.*
 Cunctator esse debet, qui iudicat de salute. Alia sententia potest
 corrigi, de vita in factum non paritur immutari. Signa tua abas-
 tores timeant, fures pauescant, latrones perhorreant: innocentia
 tantum læta respiciat, dum libiauxilia venisse credit, quæ legum
 disciplina transiit. Nemo redemptionibus, tuum bello defleat.
 Gladius conditur vbi aurum suscipitur. Tute intermen reddis, si à
 virili animo cupiditate recesseris. *Cassiod. lib. 7. epist. 1.*
 Prorsus perualidum, quod multi furto non erubescunt, quod
 multi adulterio gloriantur. Nam sacrilegia minuta puniuntur,
 magna in triumphis feruntur. *Seneca, ad Lucilium.*
 Adpetendum properat, qui cito indicat. In iudicando cri-
 minosa est sceleritas. *Idem in Ironiis.*
 Si inflammare sacras aede voluisse, si sacerdotes impios iugulari
 gladio, si bonis omnibus necem intrusisse diceremur: præceterum
 tamen sententia confesum conuictumque punisset. *Lucianus de*
Consil. lib. 1. prof. 4.
 Facibus obedire plarumque potestatis necessitas cogit: parere iu-
 dici priuato, sola sententiarum probitas facit. Vnde nobis plus lau-
 dis videtur habere voluitarius iudex, quando ad audientiam non
 eligitur, nisi qui iustus esse moribus æstimatur. *Cassiod. lib. 9. epist. 17.*
 Tandem iudex dicitur, quando iustus putatur: quia nomen
 quod ab æquitate sumitur, per superbiam non tenetur. *Idem.*
 Professionem contra esse iustitiæ legum penitus iudices ordina-
 re: quia non facile erroris vitio delictis, quem doctrina purgauerit,
 idem.
 ¶ ΑΡΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ.
 Rex rex Arelatensis quibus ob alapam episcopo suo inter sacri-
 ficium illatam, accusatus apud Othonem primum Romanorum
 Imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus vero, cum
 reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederet, vt hoc
 sanguinis iudicium suspenderetur: Rex hoc audiens. Non æquum
 est, inquit, vt rectum Imperatoris iudicium executioni non man-
 detur, cum non conueniat vel vllam verbum à principis ore frustra
 egredi. *Munster. viciat. 1. 2. Cosmograph. vbi de Arelato.*
 C. Lucilius dicere solebat, nolite se sua scripta legi, nec à doctissi-
 mis, nec ab indoctissimis: quod hi nihil intelligerent, illi plus fa-
 perent quam vt possent illorum iudicio satisfacere. Id exprimebat
 huiusmodi versu trochaico.
 Versum non cura legere: Lælius Decimium volo.
 Erat Peritius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius
 erat vir bonus, & non illiciter, sed nihil ad Peritium, *Resert. M.*
T. cum aliis aliquot locis, cum lib. de Orat. 2.
 Pythagoras, qui de malis, inquit, penas non sumunt, bonos af-
 fici volunt iniuius. *Scob. serm. de magistratu.*
 Democritus, Damnandi sunt (aicbat) nec absolueri, qui ali-
 quid dignum exilio, aut vinculis, aliaue pena committunt. Si quis
 vere temere absoluerit, lucris aut voluptatis gratia iniuste facit, &
 iniustiam ei cordi esse necessarium est. *Scob. serm. 44.*
 Lambachus, Malum iudicium omnis mali causam esse dicebat.
Scob. eod. serm.
 Q. Flavius apud populum reus actus, accusante C. Valerio,
 quum quatuordecim tribuum suffragis damnatus esset, proclama-
 uit. Se innocentem opprimi, cui Valerius æque clara voce re-
 spondit: Nihil sua referre, nocens an innocens perist. Ea vox tam
 violenta, reliquis tribus reo conciliauit, itaque reus, quem pro-
 stratum credebatur, ab solutus est. *Eras. lib. 5. apoph.*
 Quintum Calpurnium ex prætura Hispaniensem accusatus à Gallis,
 quum sensisset iudicibus pecuniam contra se datam, in eos iudices
 qui paruo pretio corrupti eum damnauerant, exclamauit: Ido-
 neam mercedem pro meo capite pacifici debuistis. *Brus. libro libro*
3. capite 10.
 Bini dicere solebat, se male inter inimicos quam amicos iudi-
 care. Nam ex amicis alterum prorsus futurum inimicum, ex ini-
 micis autem alterum amicum fore. *Brus. 3. c. 10.*
 Democritus, Optimus (inquit) iudex esse iudicatur, qui cito
 intelligit, & lente iudicat. Alterum quidem est beneuolentiæ, al-
 terum autem diligentis exquisitiæ. *Anton. serm. de incorruptis*
in iudicibus.
 Idem addebat, nihil inconsiderate agendum in iudicio, sed prius
 deliberandum: nec cogitatione festinandum, vt aliquid plus quam
 liceat dicatur: nec lente & constanter appetitio accurate exercenda
 est, nec ad gratiam immutanda: nam inconstans, & leuis temerario
 deterior est. *Eod. serm.*
 Themistocles oratus à Simonide poeta, vt amicum non adeo
 iustam causam habentem quam commendatissimum haberet:
 respondit, Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram
 modum.

Iudicium rapacitas damatur, Amos. 2. v. 6. Iudices pro...

PROFANA EXEMPLA.

Atheniensium publicarum & priuarum species apud Athenienses...

HEROGLYPHICA.

Sed & ab ista manus ipse hieroglyphicum suum habuere...

Iudicium diuinum.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Iudicium diuinum inexcusabile, ob potentia iramensitatem...

non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animam...

Magnus es Domine in aeternum, & in omnia secula regnum tuum...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

Ab sit a Deo impietas, ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis...

